

במה דברים אמורים, בתגלחת הטהרה.

נמרא:

שנינו במשנה: נזרק עליה אחד מן הדמים אינו יכול להפר:

מבארת הגמרא דמתניתין דלא כרבי אליעזר [משנתנו אינה כשיטת רבי אליעזר] לקמן בברייתא מז א!

דאי רבי אליעזר, כי אם רבי אליעזר היא משנתנו, האמר: "תגלחת מעכבת" את היתר הנזיר ביין, ואם כן אף שנזרק עליה אחד מן הדמים כיון דלא גילחה אסורה בהמרא [עד שלא גילחה לא הותרה ביין] —

ואם כן כיון דאית לה ניוול [עינוי] שאסורה היא בשתיית יין עד שתגלח — מצי מיפר [יכול הוא להפר] משום "עינוי נפש"; (12) ובהכרח שמשנתנו אינה כשיטת רבי אליעזר.

ומבארת הגמרא את טעם מחלוקת תנא קמא כח-ב ורבי עקיבא במשנתנו אם יכול הוא להפר אחר שחיטה וקודם זריקה:

אבל בתגלחת הטומאה, יפר אף שנזרק דמיהן של כל קרבנות הטומאה, ומשום שהוא יכול לומר אי אפשר באשה מנוולת [מתענה מן היין] —

כלומר: היות ועדיין צריכה היא למנות נזירות טהרה, ותהיה אסורה כל זמן זה ביין, הרי זה בכלל "עינוי נפש", שיכול הבעל להפר לאשתו. (11)

רבי מאיר אומר: אף בתגלחת הטהרה — כשנזרקו דמי הקרבנות ועדיין לא גילחה — יפר לה הבעל אם ירצה.

ומשום שהוא יכול לומר: כיון שעדיין צריכה היא לגלח "אי אפשר באשה מגלחת", ואם כן נדרים ש"בינו לבינה" הוא, ויכול להפר, ודעת תנא קמא תתבאר בגמרא.

הפסד קדשים אלא משום שאין כאן אלא מעט עינוי נפש], אבל בתגלחת דטומאה דאיכא עינוי נפש גדול, "מודה שיכול לומר לה אי אפשר בעינוי גדול", [כלומר: משנתנו באה להשמיע שמשום כך יכול להפר אף בין שחיטה לזריקה] וראה מה שתירצו עוד.

ואולם צריך ביאור מה הועילו בתירוצם, והרי סוף סוף כיון שמשום "עינוי נפש" הוא מיפר את נדרה, למה צריך לומר "אי אפשר"? ומה שכתבו בלשונם "יכול לומר לה אי אפשר בעינוי גדול" לכאורה אינו מובן, וראה מה שביאר בעל "ארוי הלבנון" באות קצד.

12. כתבו התוספות: "פירוש, צער עינוי נפש עד

11. נתקשו התוספות, היות והטעם שהוא יכול להפר הוא משום שהן נדרי "עינוי נפש", אם כן למה שנינו: "אי אפשר וכו'" שהוא לשון השייך בנדריים "שבינו לבינה" וכדברי רבי בהמשך המשנה, אבל בנדרי "עינוי נפש" אין זה משום של "אי אפשר, אלא משום שהיא מתענה! ?

ותירצו: וצריך לומר, דקאי אדרבי עקיבא דאינו יכול להפר מפני הפסד קדשים, אף על גב דאסורה ביין עד שישחטו שאר הבהמות ויזרוק דמן [צריך לומר: "עד שתישחט הבהמה ויזרוק דמה", ותהיה מותרת ביין, על פי תוספות יום טוב ורש"ש], ויש כאן עינוי נפש מעט, ובשביל מעט זה אינו יכול להפר בשביל הפסד קדשים [כלומר: לא החמירו חכמים שלא להפר מפני

תנא דידן סבר: יכול הוא להפר כל עוד אסורה היא ביין, ולכן:

רק משנזרק עליה אחד מן הדמים אינו יכול להפר, **דכיון דאיזדריק עליה דם לאלתר שריא בחמרא** [היות ונזרק עליה אחד מן הדמים, מיד מותרת היא ביין] **והא לית לה ניוול** [ואז פסק עינויה], ולכן הדין תלוי בזריקת דם ולא בשחיטה.

ורבי עקיבא סבר:

אפילו רק **אישתחיתת** [נשחטה] **הבהמה**, שוב אינו יכול להפר, **משום הפסד קדשים**, שהרי אם יפר לה קודם שנזרק הדם, שוב לא יוכל לזרוק את הדם כדמפרש הגמרא טעמא ואזיל, ויצאו הקרבנות לבית השריפה, שהרי בלא זריקת דם אין הבשר נותר באכילה.⁽¹⁾

היה סבור רבי זירא בטעם הדבר שאינו יכול

לזרוק את הדם אחר ההפרה, שהוא משום שאחר ההפרה אינו יכול לזרוק את הדם לשם שלמי נזיר, כי כבר אינם שלמי נזיר אלא שלמי נדבה, ואסור לזרוק את הדם לשם דבר שלא היו עומדים לו קודם שחיטה; ⁽²⁾ ולפיכך:

מתקיף לה רבי זירא: ואמאי, כלומר: מה בכך שלא עמדו הקרבנות לשלמי נדבה קודם שחיטה, וכי משום זה אסור לזרוק את הדם?!

לזרוק דמן של הבהמה שנשחטה שלא לשמן⁽³⁾ [שלא לשם שלמי נזיר], **ויתיר בשר באכילה**, ולא ייפסדו הקדשים?!

מי לא תניא [האם לא למדנו בבביתא שמותר הוא לזרוק את הדם]:

כבשי עצרת הבאים עם שתי הלחם **ששחטן**

זרק דמו, דסתמא שלא לשמן קיימי, אלא לשם שלמי נדבה כיון דאינה עוד נזירה".

ולשונם בתחילת דבריהם "כדין הזבחים שנזבחו שלא לשמן" צריך ביאור, שהרי היינו לשמן, וכמו שכתבו התוספות שסתמן עומדין שלא לשם שלמי עצרת.

ולשון הרא"ש הוא: "ואמאי, ולזרוק דמן שלא לשמן ויתיר בשר באכילה, דתנן: כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים ולא עלו לבעלים לשם חובה", ולכאורה מבואר בדבריו דמיקרי זביחה שלא לשמה כששוחט לשם שלמי נדבה, [וכנראה מתחילת לשון התוספות, וראה עוד בזה בהערות בהמשך הסוגיא, וכל זה צריך תלמוד].

אלא שיש לפרש, שכוונתו להוכיח מאותה משנה, שמותר לזרוק את הדם לשם נדבה אף שקודם שחיטה לא היו הזבחים עומדים לזה, כי

שתגלח, מצי מיפר בעבור ההיא שעתא פורתא שאסורה ביין", וראה מה שנתבאר בהערה בתחילת המשנה.

1. כתב ב"קרבן אורה", דכפשוטו לא אמר רבי עקיבא שיש בזה משום הפסד קדשים, אלא אם כן שלה היתה הבהמה, אבל אם שלו היתה הבהמה הרי תצא לחולין, ואין כאן הפסד קדשים, וראה עוד שם.

2. נתבאר על פי לשון התוספות ולשון הרא"ש.

3. כתבו התוספות: "ולזרוק דמו שלא לשמו ויתיר הבשר באכילה, כדין הזבחים שנזבחו שלא לשמן, דכיון דהיפר לה ואינה עוד נזירה שוב אין עומדין לשמן, ואפילו יזרוק דמן סתם — כשרים, דסתמא שלא לשמן קיימי, והכי קאמר:

הרי מוכח שמותר לזרוק את הדם לשם שלמי נדבה, שהרי בהכרח לשם נדבה הוא זורקן כי לכך הם עומדים, ואף על פי שלא היו עומדים הכבשים לזה קודם שחיטה. (6)

אמרי בני הישיבה לתרין:

אי דשחיט עולה או שלמים הכי נמי, אכן אם קודם הפרתו לא נשחטה אלא העולה או השלמים אכן יכול הוא להפר, כי אין כאן הפסד קדשים, כיון שיכול לזרוק את הדם.

אלא הכא במאי עסקינן במשנתנו: כגון ששחט חטאת ברישא [שחט את החטאת תחילה], כי בחטאת אין לו תקנה לזרוק דמה שלא לשמה, דחטאת מיפסלה שלא לשמה

שלא לשמן דהיינו לשם שלמי נדבה, (4) ומתוך כך אינם עולים לחובת "כבשי עצרת" כדין זבחים שנזבחו שלא לשמן, שאינם עולים לבעלים לשם חובה.

או ששחטן לפני זמנן בערב עצרת או לאחר זמנן במוצאי עצרת, ובטל מהם שם "כבשי עצרת", **הדם יזרק והבשר יאכל.**

וכששחטן ביום טוב שלא לשמן, צריך לזרוק את הדם ביום טוב [כדי שלא ייפסל בלינה] ואינו חושש לאיסור "מתקן", (5) **ואם היתה שבת לא יזרק מפני שהוא כמתקן את הבשר ואסור מדרבנן, ואם זרק בשבת חורצה להקטיר אימורין לערב.**

שנתבאר במשנה לעיל כד א שאם הפרישה את בהמתה והיפר לה בעלה "העולה תקרב עולה והשלמים תקרב שלמים", הרי שמותר לזרוק את הדם למה שלא היה עומד לו מתחילה?! ותירצו: "דלא דמי דהתם בשעת שחיטה [כבר] היפר לה, ובין בזריקה ובין בשחיטה עומד שלא לשמן, אבל הכא דבשעת שחיטה היה עומד לשמן ועתה עומד שלא לשמן לא מיתכשר [לכאורה לאו דוקא "לא מיתכשר" אלא שאסור לזרוק, וכלשונם בתחילת הסוגיא] שלא לשמן", והיינו כהרא"ש.

ואולם הקשו על זה: "וצריך עיון, דלהך דכבשי עצרת נמי לא דמי, דהתם לא נשחטו לשמן, אבל הכא כיון דנשחטו לשמן, שמא כיון דנשחטו לשמן דלא מכשרי שלא לשמן", כלומר: כשם שאנו מחלקים בין קרבנות שכבר נשתנה שמן קודם שחיטה שאת אלו מותר לשחוט ולזרוק לשם מה שלא היו עומדים לו מתחילה, הוא הדין שיש לחלק בין קרבנות האשה שהיפר לה בעלה שבשעת שחיטה עצמה עדיין היו עומדים לשמן, לבין כבשי עצרת

מאחר ששינוי שהזבוח [שוחט] לשמה הרי הוא כשר, ממילא משמע דמותר הוא לזרוק לכתחילה אחר ששחט שלא לשמה; אלא דלפי פירוש זה יקשה, למה לא הביאה הגמרא ראייה ממשנה זו, ולמה הוצרכה הגמרא לראייה מברייתא ד"כבשי עצרת", וצריך תלמוד.

4. כן פירשו התוספות, וראה ברש"י ביצה כ ב שפירש: ושחטן לשם עולה.

5. א. נתבאר על פי הרא"ש.

ב. הקטרת האימורין ביום טוב, תלויה בנידון אם "נדרים ונדבות קרבין ביום טוב", שאם אינם קרבים ביום טוב אסור להקטיר את האימורין עד לערב, וגם הבשר לא יאכל עד הערב, כי עד שלא הוקטרו האימורין אסור לאכול את הבשר; אבל זריקת הדם מותרת ביום טוב אפילו למאן דאמר "נדרים ונדבות אין קרבין ביום טוב".

6. נתבאר על פי הרא"ש; וכן מבואר בתוספות, שהקשו: למה לא מביאה הגמרא ראייה ממה

ומשום שנאמר: "וגלח הנזיר פתח אוהל מועד" ומבואר בגמרא לקמן מה א דהיינו שלמים —

זה אינו, וברתנן במשנה לקמן מה א: "אם גילח על אחת משלשתן — על אחת משלשת הקרבנות — יצא" (8) (9)

בעלה קודם שחיטה תמות החטאת, כמבואר במשנה לעיל כד א, כך גם אם היפר לה בין שחיטה לזריקה; והתוספות והרא"ש שלא פירשו כן, יש לומר שהם סוברים שלא נאמרה הלכה למשה מסיני אלא על בהמה חיה שתמות, ולא על בהמה שחוטה שתיפסל.

ג. הקשה רבינו עקיבא איגר, כיון דבחטאת עסקינן, אם כן אף קודם שחיטה לא יפר, שהרי החטאת תמות משהיפר לה וכדלעיל במשנה כד א, ויש כאן הפסד קדשים, ראה שם.

8. נתבאר על פי התוספות; ותוספת ביאור לדבריהם:

לקמן במשנה מה א שנינו: "תגלחת הטהרה כיצד: היה מביא שלש בהמות חטאת עולה ושלמים, ושוחט את השלמים ומגלח עליהם, דברי רבי יהודה וכו'", והיינו שמצות התגלחת יש לקיימה אחר הבאת השלמים שהוא מביא בתחילה [כך היא שיטת התוספות שם בכוונת המשנה], ומשום שנאמר "וגלח הנזיר פתח אוהל מועד", ופירשו חכמים שכוונת הכתוב לומר שיגלח אחר הבאת השלמים, שנאמר בהם "ושחטו פתח אוהל מועד".

ושם שנינו עוד: "ואם גילח על אחת משלשתן יצא", כלומר: כל קרבן שהביא בתחילה וגילח לאחריו, יצא.

וכוונת דברי התוספות הם, כי מאחר שהפסוק מתפרש שהוא מביא את השלמים בתחילה, אם כן לא שמענו שהנזיר מותר ביין אלא אחר

לשום שלמי נדבה, דחטאת אינו בא בנדבה. (7)

ואם תאמר: אם כן ששחט החטאת בתחילה, האיך אמר תנא קמא שאינו יכול להפר כיון שכבר הותרה האשה ביין, והרי עד כאן לא שמענו שהותר הנזיר ביין אחר מעשה יחידי אלא אחר זריקת דם השלמים,

שבשעת שחיטה עצמה כבר אינם עומדים לשם כבשי עצרת שהרי השחיטה כבר לא היתה לשמה, וראה מה שתירצו בזה.

7. א. נתבאר על פי לשון התוספות; ויש לפרש כוונתם בשני אופנים:

האחד: דהזריקה אכתי מיקרי "זריקה שלא לשמה" [וכמו שנתבאר בהערה לעיל מלשון התוספות והרא"ש], ולכן בחטאת שהיא פסולה כשעבד עבודותיה שלא לשמה, כמבואר במשנה בריש זבחים, לכן אינו יכול לזרוק דמה; וכפירוש זה משמע ברא"ש, שכתב: "כגון דשחט חטאת שפסולה שלא לשמה", ולא הוסיף על זה כלשון התוספות, וכן הביא בקרן אורה בשם הירושלמי, וראה שם מה שכתב על זה.

השני: כיון דחטאת אינה באה בנדבה, ממילא ייפסדו הקדשים, שהרי כבר אינה "חטאת נזיר", ואילו "חטאת נדבה" אין שייך כלל, וממילא מיפסיל, ולזה נוטה יותר לשון התוספות; אלא שלפי זה צריך ביאור: למה לן הדין הידוע שחטאת פסולה שלא לשמה, והרי פשיטא היא, כי מאחר שכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן לא עלו לשם חובה וזבחי נדבה הן, אם כן ממילא החטאת פסולה, שהרי אינה באה בנדבה, וכל זה צריך תלמוד.

ב. במפרש מבואר פירוש שלישי, וז"ל: "כגון דשחט חטאת ברישא, דאי מיפר לה בעל, תו לא הוי ליה תקנתא, דהוה ליה כחטאת שנתכפרו בעליה", ביאור דבריו: כשם שאם היפר לה

מה איכפת לבעל בזה, שהרי אפשר לה בפאה נכרית ואינה מתגנה עליו.

ורבי מאיר סבר: בפאה נכרית — אידי דיש בה זרהמא ואינו מגופה, מתגנה היא לבעלה, ולא נחא ליה לבעל בכך.

מתניתין:

האיש מדיר את בנו הקטן⁽¹⁰⁾ בנזיר, שאם

שנינו במשנה: במה דברים אמורים בתגלחת טהרה, אבל בתגלחת טומאה יפר, ורבי מאיר אומר: אפילו בתגלחת טהרה יפר, מפני שיכול לומר אי אפשר באשה מגלחת:

מפרשת הגמרא את טעמו של תנא קמא שאינו סובר שמשום התגלחת יכול הוא להפר:

ותנא קמא אמר לך: אף על פי שהיא מגלחת

דבר מן התורה בשב ואל תעשה, היינו כשגזרו חכמים "לעקור" דבר מן התורה, אבל ודאי שיכולים הם לגזור גזירות כשאינו עוקר דבר תורה.

ואם כן תיקשי ממה נפשך: אם כוונתם היא למה שהאשה אסורה באיסורי הנזירות אחר ההפרה, לזה אין צריך לומר שהוא "שב ואל תעשה" כי אין זו עקירה, ואם כוונתם לזריקת דם החטאת שהוא באמת עקירת דבר תורה שמן התורה חולין בעזרה הוא, זה הרי אינו "שב ואל תעשה", וראה סגנון הקושיא בדברי רבינו עקיבא איגר, וראה ב"ארזי הלבנון" מה שהביא בשם "צפנת פענח", וראה בשיטה מקובצת בשם הרא"ש וראה ב"קרן אורה".

10. בברייתא לקמן כט ב נחלקו תנאים, אם הוא מדירו עד שיביא שתי שערות, או עד שיגיע לעונת נדרים דהיינו בן שתים עשרה שנים ויום אחד.

וכתבו התוספות [וכן היא שיטת הרא"ש, ועל פי שיטה זו ביארו את הגמרא בסוף הסוגיא], שאם הביא שתי שערות אחר תחילת הנזירות מתבטלת הנזירות; ומבואר בסוף הסוגיא, שלשיטה הסוברת שבהגעתו לעונת נדרים הדין שונה, היינו דוקא שאינו יכול להדירו כשהגיע לעונת נדרים, אבל אין הנזירות מתבטלת אם

מעשה יחידי שנוכר בתורה, דהיינו שלמים, אבל אם הקריב חטאת תחילה, בזו לא שמענו שיהיה הנזיר מותר ביין לאחר זריקת דמו.

ובביאור הראיה מ"אם גילח על אחת משלשתן יצא" כתבו התוספות "דמותר מיד לשותת יין, שהרי מגלח על אחת מהן או חטאת או עולה או שלמים וליכא ניוול".

ביאור דבריהם הוא על פי המבואר בתוספות לקמן מז א — וכפי שהוכיחו האחרונים — שאין הנזיר מותר בתגלחת מצוה אלא כשהוא מותר בתגלחת, ואם לא כן אסור לו לגלח, [ומטעם זה מבואר שם, שלפי רבי אליעזר הסובר שאין היתר תגלחת אלא אחר הקרבת כל הקרבנות אין הוא יכול לגלח אלא אחר הקרבת שלשת הקרבנות].

וזה הוא שהוכיחה הגמרא ממה שהנזיר מגלח על חטאת או עולה, שמותר הוא בזריקת דמם בכל איסורי הנזירות, שאם לא כן לא היה מותר לו לגלח, ואף שתגלחת מצוה היא.

9. בתוספות נסתפקו, אם בכל זאת היפר לה בעלה ולא חשש להפסד קדשים אם נזירותה מופרת, או שמא יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה ב"שב ואל תעשה".

ודבריהם צריכים ביאור, כי מה שאמרו בגמרא יבמות צ ב שיש כח ביד חכמים לעקור

אמר האב על בנו "יהא בני נזיר" הרי הוא נזיר אפילו אם אין יודע הבן שהזירו אביו. (11)

גילח הבן (12) או שגילחוהו קרוביו (13) שאין לך מחאה גדולה מזו, וכן מיחה הבן או שמיחו קרוביו, ובטלה הנזירות. (14)

ואין האשה מדרת את בנה בנזיר.

היתה לו בהמה מופרשת לקרבנות נזירות טהרה ואחר כך נתבטלה הנזירות על ידי מחאה, (15) דין הקרבנות שהפריש, הוא כדין

וכל זה כשלא מיחה הבן או קרוביו, אבל אם

הגיע לעונת נדרים אחר שכבר הדירו אביו, וראה שם בתוספות טעמו של דבר; וברש"י סוטה כג א מבואר שהנזירות חלה עליו אף לכשיגדל.

15. הקשה ב"קהלות יעקב" [סימן יז אות ב בנדמ"ח]: לכאורה צריך לומר שבהמה זו אינה משל אביו, שאם אביו נתנה לו הרי זה דומה למשנה לעיל כד א שאם הבעל הוא זה שנתן לאשתו את הקרבן ואחר כך הפר לה שהבהמה יוצאת חולין שלא נתן לה אלא אם תצטרך לקרבן והוא הדין הכא, ובכרח ששל הבן היתה הבהמה והוא הקדישה; ואם כן תיקשי: אם כן כבר ידע בשעת הקדש שאביו הדירו בנזיר, ואם כן האיך יכול למחות אחר כך, לפי מה שכתבו התוספות שאין מחאה אלא בשעת שמיעה, ראה שם.

11. א. כן פירשו התוספות בפירוש ראשון; ובפירוש שני כתבו: אי נמי ד"מדיר את בנו בנזיר" שיצוה לבנו שיאמר "הריני נזיר"; וכפירוש ראשון פירשו התוספות לעיל ד ב ד"ה שמשון. ב. ראה מה שכתב ב"קרן אורה" על דברי התוספות שהבן נזיר אם אין הבן יודע זאת.

ובפשוטו יש לומר שהמשנה מדברת באופן ששמע הוא והקדיש, ואחר כך שמעו קרוביו ומיחו; [אלא שעל הרע"ב שכתב אף הוא כהתוספות תיקשי קושייתו, כי לפי מה שפירש הרע"ב [הובא בהערה לעיל] את לשון המשנה: "כיצד גילח הבן וכו'" [שהתוספות מחקו ממשנתנו], נמצא שהמשנה מדברת בהדיא על הפרשת הקרבן קודם מחאת הבן, ראה שם]. ולפי מה שכתב ה"מנחת חינוך" [הביאו ב"ארזי הלבנון" אות ריז], שאין מועיל מחאת הקרובים אם שמע הוא ולא מיחה, אין מקום לישוב הנ"ל; וב"קרן אורה" הובא בציונים שם אות עו כתב, שדבר זה הוא בעיא בירושלמי ולא איפשיט.

12. א. היינו שגילח או שגילחוהו תגלחת האסורה לנזיר, מנחת חינוך. ב. נסתפק הרא"ש אם דוקא גילוח, או הוא הדין אם שתה יין או שנטמא למת. ג. התוספות כתבו שאין גורסים: "כיצד גילח וכו'", ואולם הרע"ב גורס "כיצד", ומפרש: כיצד יעשה האב בקרבנות שהפריש, אם גילח הבן או גילחוהו קרוביו או שנתבטלה הנזירות על ידי מחאה וכו'.

וראה מה שכתב ב"קהלות יעקב" שם בישוב קושייתו, ובמה שכתב על דבריו ב"ארזי הלבנון".

13. ראה ב"קרן אורה" מי הם החשובים קרובים לענין זה.

14. כתבו התוספות, דהיינו דוקא אם מיחה או שמיחו קרוביו מיד בשעת השמיעה, אבל אם שמעו ולא מיחו, ואחר כך מיחו, אין מועילה מחאתם.

הקרבנות באשה נזירה שהיפר לה בעלה אחר שהפרישה את קרבנותיה: (16)

חבהמה שהופרשה לחטאת תמות, כדין "חטאת שמתו בעליה" שהיא הולכת למיתה מהלכה למשה מסיני.

ואילו חבהמה שהופרשה לעולה תקרב עולה, והשלמים יקרבו שלמים —

ונאכלין השלמים ליום אחד בלבד כחומר שלמי נזיר, ולא כשאר שלמים שהם נאכלים לשני ימים ולילה אחד.

ואינן טעונין לחם כשאר שלמי נזיר, שהרי נאמר בהנפת הלחם "על כפי הנזיר" ואין כאן נזיר.

היו לו מעות שייחדם והקדישם לקרבנות נזירותו אבל היו סתומין [שלא פירש איזה מעות ילכו לחטאת, ואלו לעולה, ואלו לשלמים, אלא שאמר סתם: "מעות אלו יהיו לקרבנות נזירותי"], יפלו כולם לנדבה לקיץ המזבח.

ואם היו לו מעות מפורשים [שפירש איזה מן המעות יהיו לחטאת, ואלו לעולה, ואלו לשלמים]:

דמי חטאת ילכו לים המלח לאיבוד, כיון שאילו היתה חבהמה לפנינו היתה הולכת למיתה — לא נהנין בהם מדרבנן, ולא מועלין [אין מביאים עליהם קרבן מעילה], כיון שאין הם עומדים להקרבה ואינם "קדשי ה'".

דמי עולה יביאו בהם עולה, ומועלין בהן.

דמי שלמים יביאו בהם שלמים, ואותם שלמים נאכלין ליום אחד בלבד, ואינן טעונין לחם כדין בהמת שלמים שהופרשה. (17)

נמרא:

שנינו במשנה: האיש מדיר את בנו בנזיר ואין האשה מדרת את בנה בנזיר:

איש אין אכן מדיר הוא את בנו בנזיר, אבל אשה לא מדרת את בנה בנזיר, וכפי ששנינו במשנה, מאי טעמא, כלומר: מה הוא עיקר הטעם שהאב מדיר את בנו בנזיר, ומתוך כך יתבאר מה הטעם שאין האם מדרת את בנה בנזיר?

אמר רבי יוחנן: הלכה למשה מסיני היא בנזיר שהאב מדיר את בנו, וכך נאמרה

16. כמבואר דינה במשנה לעיל כד א, ודין נזיר זה כדין אשה נזירה שהיפר לה בעלה להצד ש"מיגז גיזו", ושם נתבארו הדברים בפנים ובהערות ביתר הרחבה, ראה שם ותלמד לכאן.

17. יש להסתפק כיצד יהא דין החטאת אם נתבטלה הנזירות שלא על ידי מחאה, אלא משום שהביא הקטן שתי שערות; ובפשוטו לפי מה שנתבאר לעיל כד א בשם הגר"ז בטעם

הדבר שהאשה אינה מביאה את החטאת כשהיפר לה בעלה [וכן קטן שמיחה, שדין אחד להם], שהוא משום שהקרבנות הן "חלק מהנזירות", והיות והיפר לה בעלה ואינה נזירה, לכן אינה חייבת בקרבנות, אם כן הוא הדין כשהביא שתי שערות, ופקע ממנו שם נזיר, שאינו מביא קרבנותיו, וראה בזה בהערות בהמשך הסוגיא, וראה ב"קרבן אורה" [בסוף הסוגיא ד"ה ועוד משמע, וכן בדף כח ב בד"ה ועוד דקדקו], שבכי

הלכה: אב מדיר את בנו ואין האם מדרת את בנה. (18)

וריש לקיש אמר רבי יוסי ברבי חנינא: (19)

ומקשה הגמרא לרבי יוסי ברבי חנינא: אי הכי שהאב מדיר את בנו מטעם חינוך, אם כן אפילו אשה נמי תדיר את בנה! ?

ומשנינן: קסבר רבי יוסי ברבי חנינא: איש

תקנת חכמים היא כדי לחנכו במצוות. (1)

משום שלא מצאנו בדין חינוך שיהיה האב מכניס את בנו בחיוב וכזירות שהוא עושה אותו לנזיר, ועוד, שמדין חינוך אינו יכול לעשות אותו לנזיר, ולכן פירש שתקנה מיוחדת היא בנזיר שהיא סייג לפרישות שיחנכנו באופן זה.

ג. הקשו התוספות: תימא, הא דאמר בעלמא [יבמות קיד א]: "קטן אוכל נבילות אין בית דין מצווין להפרישו", והאמר רבי יוסי ברבי חנינא אף לחנכו לעשות מצוה מוטל על האב! ? [אין להוכיח מדברי התוספות שאין זו תקנה מיוחדת בנזיר, ומשום שישוד התקנה הוא בודאי משום דין "חינוך" דעלמא].

ותירצו התוספות: דחינוך לא שייך אלא להזהירו לעשות ולקיים מצוה, אבל להזהיר מלעבור אין זה חינוך; ועוד תירצו שחיוב חינוך אינו אלא על האב ולא על בית דין.

ג. ב"תרומת הדשן" סימן צד, ביאר את תירוצם הראשון, דאף על גב שלאו חמור הוא מעשה כמבואר ביבמות ז א, מכל מקום לא שייך חינוך אלא במצות עשה, דצריך אזהרה טפי מאיסור שהוא שב ואל תעשה, [והעירו אחרוני זמננו, שלפי דברי הרמב"ן בפרשת יתרו על הפסוק "זכור את יום השבת", שעשה חשוב מ"לא תעשה" אף שהעובר עליו נענש פחות, אתי שפיר טפי]..

וכתב על זה ב"חקרי לב" [הובא ב"ארזי הלבנון" אות רכג], דבהכרח צריך לומר, דמאחר שתקינן חכמים חינוך במצות עשה שיש בה קום ועשה שוב לא פלוג חכמים, וחייבו אף במצות עשה שהיא בשב ואל תעשה, שהרי לפי התוספות הטעם שחייבוהו בחינוך לנזירות הוא

האי גוונא צריך הוא להביא קרבנותיו, ראה שם, וראה מה שהביא ב"ארזי הלבנון" אות רי בשם ה"מנחת חינוך".

18. בסוטה כג ב הובאה רק שיטתו של רבי יוחנן ומשמע שכן הלכה, וככלל בכל מקום "רבי יוחנן וריש לקיש, הלכה כרבי יוחנן", וכן פסק הרמב"ם.

19. כן מוכחת גירסת התוספות לפי שיטת רבינו תם בתוספות כט א.

1. א. דעת התוספות יום טוב — הביאו ב"קרן אורה" ד"ה ריב"ח — שלדעת כולם אין האב מדיר את בנו בנזיר אלא משהגיע לחינוך; ודעת ה"קרן אורה" היא, שלדעת כולם הרי הוא מדיר את בנו מרחם, ודקדק כן מן הירושלמי כאן, [ויכתב, דכן משמע מרש"י סוף מכות, ומתוספות לעיל ד ב ד"ה שמשון].

וכתב שם בטעם הדבר: דחינוך זה לא דמי לשאר חינוך מצוה דצריך לחנך את הקטן לעשות איזה מצוה, דלזה צריך שייגיע קצת לכלל דעת כל חד כדינו, וחינוך דהכא הוא להפרישו מהמותרות ולהקדישו לשמים בזהירות ופרישות, לזה אין צריך דעתו אלא על האב מוטל לשומרו מכל טומאה, וראה עוד שם.

ב. כתב הרא"ש: "כדי לחנכו במצוות, דנזירות סייג לפרישות", והטעם שהוצרך הרא"ש לזה ולא פירש כפשוטו שהוא מחנכו במצוות הנזירות, יש לומר משום שהוא סובר שחינוך זה הוא מרחם, ראה באות א; וגם יש לומר שהוא